

ПОСИЛЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТРУКТУРНИХ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджуються теоретичні та практичні засади забезпечення фінансово-економічної безпеки та пропонуються шляхи удосконалення функціонально-структурних складових фінансово-економічної безпеки підприємств.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, загроза, служба безпеки.

GNATIV O.

SHEI "Banking University" Lviv Institute

STRENGTHENING OF FUNCTIONAL-STRUCTURAL COMPONENTS OF THE FINANCIAL-ECONOMIC SECURITY

For providing of the permanent economy growing of country to the basic tasks of economy of Ukraine there is maintenance of corresponding national strength security. Thus national economic strength security is determined by strength of separate sectors of economy security. Providing of national safety, including, economic it is not possible without the correctly organized work for authentications of modern threats of financial-economic security. In the conditions of modern development of society the economy of any country can not survive under an onslaught of internal and external threatening factors. That's why authentication of these factors is inalienable part at development of economy of country and to maintenance of financial-economic security on a due levels. Efficiency of activity of enterprise in a market economy is in a great deal conditioned by the state of him financial-economic security, especially in the conditions of instability. The correctly organized system of financial-economic security will allow to the enterprise to resist internal and external threats. The aim of this work is research-and-development of theoretical and practical principles of providing of financial-economic security ways of improvement of functionally-structural constituents of financial-economic security of enterprises.

Keywords: financial-economic security, threat, security.

Вступ

В сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності в значній мірі залежить від надійної, якісної та ґрунтовної системи фінансової безпеки підприємства. Нагальна потреба у вивченні та розвитку питання фінансової безпеки підприємства виникла з переходом України до ринкової економіки і на сьогоднішній день є актуальною. Наукові дослідження доводять, що всі вітчизняні суб'єкти господарювання вимагають обґрунтованої та виваженої методики оцінки й ідентифікації загроз фінансовій безпеці підприємства. Це обумовлено високим рівнем конкуренції, необхідністю постійної адаптації організаційно-економічного механізму управління підприємством до сучасних умов господарювання та досить великою кількістю в Україні збиткових і збанкрутілих підприємств.

Для забезпечення сталого економічного зростання країни основним завданням економіки України є підтримання відповідного рівня національної безпеки. При цьому рівень національної економічної безпеки визначається рівнем безпеки окремих секторів економіки. Забезпечення національної безпеки, в тому числі, економічної неможливе без правильно організованої роботи з ідентифікації сучасних загроз фінансово-економічної безпеки. В умовах сучасного розвитку суспільства економіка будь-якої країни може не витримати під натиском як внутрішніх так і зовнішніх загрозливих факторів. Ось тому ідентифікація цих факторів є невід'ємною частиною під час розвитку економіки країни та підтриманню фінансово-економічної безпеки на належному рівні.

Актуальність теми обумовлена тим, що ефективність діяльності підприємства в ринковій економіці багато в чому обумовлена станом його фінансово-економічної безпеки, особливо в умовах нестабільності. Правильно організована система фінансово-економічної безпеки дозволить підприємству протистояти як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам.

Метою даної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад забезпечення фінансово-економічної безпеки та розробка шляхів удосконалення функціонально-структурних складових фінансово-економічної безпеки підприємств.

Вагомою теоретико-методологічною базою дослідження фінансово-економічної безпеки підприємства є праці таких зарубіжних та вітчизняних вчених, як Л. Абалкін, Л. Біркен, Е. Гудвін, К. Девіс, Т. Лоурі, В. Сенчагов, В. Шликов, Й. Шумпетер, І. Білько, В. Геєць, А. Козаченко, А. Ляшенко, Б. Мізюк, В. Мунтіян, В. Пономарьов.

Попри вагомий доробок названих вчених, зміна умов зовнішнього середовища, вплив внутрішніх і зовнішніх чинників посилюють доцільність удосконалення методики оцінки стану фінансово-економічної безпеки підприємства, формування ефективного постійно діючого механізму моніторингу та управління нею у структурно-функціональному аспекті, стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища.

Ці проблеми, їх актуальність, практична потреба зумовили вибір теми монографії, мету, завдання та напрямки дослідження.

Основна частина

У ринкових умовах господарювання підприємство, як відкрита система, функціонує у складному зовнішньому середовищі, що характеризується нестабільністю та постійною динамікою. Таке середовище змушує керівництво швидко адаптуватися до нових умов, потребує знання законів розвитку та пошуку шляхів виживання в ринковій економіці, врахування чинників невизначеності та нестійкості економічного середовища.

Найважливішими факторами, що впливають на економічну безпеку підприємства, є ступінь досконалості законодавчої бази, рівень оподаткування, доступ на світові ринки збуту, інвестиційна привабливість регіону, держави. Насамперед, економічна безпека підприємства залежить від економічної безпеки держави, регіону, адже ґрунтується на їхньому фінансовому, сировинному та виробничому потенціалі, перспективах розвитку. Наявність багаторівневої концепції економічної безпеки господарюючих суб'єктів усіх рівнів дає можливість забезпечити передбачуваність зовнішніх загроз підприємствам [1].

Середовище, в якому працює підприємство, потребує постійної роботи управлінського персоналу над удосконаленням рішень щодо забезпечення його економічної безпеки. Одним із напрямів цього процесу є організація системи безпеки на підприємстві. У зв'язку з цим усі підприємства створюють власні або використовують міжвідомчі служби безпеки.

Міжоб'єктні служби безпеки, як правило, спеціалізуються або на чисто режимно-охоронних послугах (охорона будівель, споруд, транспорту, окремих працівників підприємств, установ, членів їх сімей тощо), або на суто економічних, правових чи консультаційних. Клієнтами таких служб є сукупність малих та середніх підприємств, організацій та установ, для яких важко утримувати власні служби безпеки. Більш великі підприємства, банківські чи інші установи кредитно-фінансової системи також звертаються з окремих питань у ці служби безпеки.

Такі суб'єкти економіки не зможуть забезпечити ефективного функціонування своєї організації без комплексного підходу до питань безпеки. Тому, як правило, вони створюють власні служби безпеки. Структура цих підрозділів залежить від рівня становлення підприємства, масиву питань, вирішення яких покладає на ці служби керівництво організації на тому чи іншому етапі її розвитку. Але в структурі типових служб безпеки повинні обов'язково бути підрозділи, до функцій яких входять такі елементи системи безпеки, як:

- розвідка, контррозвідка з економічних та інших питань;
- внутрішня безпека, режим діловодства, моніторинг факторів ризику;
- режим проходу на об'єкт та охорону його будівель, територій і споруд;
- фізична безпека персоналу;
- протипожежна безпека;
- технічна безпека, до якої входять:
 - робота охоронно-технічного обладнання;
 - захист засобів зв'язку, комп'ютерних систем та інших комунікаційних мереж;
 - радіаційно-хімічна безпека, цивільна оборона;
 - безпека перевезень;
 - інформаційно-аналітична робота;
 - психолого-соціологічна робота;
- рекламно-пропагандистське забезпечення діяльності суб'єкта підприємництва;
- експертна перевірка механізму системи безпеки [3].

Для ефективного виконання перерахованих функцій важливо врахувати такі допоміжні елементи системи безпеки, як система повідомлення про екстрений збір; типове планування дій особового складу служби безпеки, персоналу організації в критичних ситуаціях; нормативне регулювання питань безпеки; режим ділових зустрічей та переговорів; взаємодія з правоохоронними органами; навчальна підготовка особового складу служби безпеки; навчальна підготовка персоналу об'єкта з питань безпеки [3].

Такі служби охорони, як правило, створюються при місцевих органах внутрішніх справ або при державній службі безпеки. Служба безпеки будь-якої фірми постійно виконує певний комплекс завдань. Головними з них для будь-якої фірми є такі:

- а) охорона виробничо-господарської діяльності та захист відомостей, що вважаються комерційною таємницею даного підприємства;
- б) організація роботи з правового та інженерно-технічного захисту комерційних таємниць фірми;
- в) запобігання необґрунтованому допуску й доступу до відомостей та робіт, які становлять комерційну таємницю;
- г) організація спеціального діловодства, яке унеможливорює несанкціоноване одержання відомостей, віднесених до комерційної таємниці відповідного підприємства;
- г) виявлення та локалізація можливих каналів витоку конфіденційної інформації в процесі звичайної діяльності та за екстремальних ситуацій;

д) організація режиму безпеки за здійснення всіх видів діяльності, включаючи зустрічі, переговори й наради в рамках ділового співробітництва підприємства з іншими партнерами;

е) забезпечення охорони приміщень, устаткування, офісів, продукції та технічних засобів, необхідних для виробничої або іншої діяльності;

є) організація особистої безпеки керівництва та провідних менеджерів і спеціалістів підприємства;

ж) оцінювання маркетингових ситуацій та неправомірних дій конкурентів і зловмисників.

У нормативних документах, які визначають організацію діяльності служб безпеки підприємств, виокремлюються конкретні об'єкти, які підлягають захисту від потенційних загроз і протиправних посягань. До них належать:

— персонал (керівники; персонал, який володіє інформацією, що становить комерційну таємницю підприємства);

— матеріальні цінності та фінансові кошти (приміщення, споруди, устаткування, транспорт; валюта, коштовні речі, фінансові документи);

— інформаційні ресурси з обмеженим доступом;

— засоби та системи комп'ютеризації діяльності підприємства;

— технічні засоби та системи охорони й захисту матеріальних та інформаційних ресурсів [5].

Забезпечення фінансово-економічної безпеки в діяльності підприємства залишається досить актуальним питанням на сьогоднішній день в Україні. Тому постає проблема запровадження в умовах ведення бізнесу відповідного механізму управління, на цей процес суттєво впливає забезпечення фінансової безпеки на рівні національної економіки.

Висновки

Отже, фінансово-економічна безпека є результатом прояву комплексного ряду відповідних характеристик, які включають в себе ступінь насиченості фінансовими ресурсами та їхній якісний склад, баланс доходів та витрат підприємства, стратегічні пріоритети керівного складу підприємства, забезпечення сталості розвитку, гнучкість в управлінні та прийнятті рішень тощо. Підсумовуючи, можемо з упевненістю стверджувати, що головною метою фінансової безпеки підприємства є гарантія його стабільного та максимального ефективного функціонування сьогодні та достатній потенціал розвитку в майбутньому.

Важливим висновком є те, що на сьогоднішній день в Україні законодавчо не визначено поняття «фінансово-економічної безпеки», а також є прогалини в законодавстві, що сприяє зростанню недобросовісної конкуренції, підвищенню рівня тіньової економіки. А все це, в свою чергу, тягне за собою неможливість підприємств забезпечувати належний рівень фінансово-економічної безпеки без порушення законодавства.

Спектр загроз є досить різноманітний, а тому кваліфіковані працівники підприємства з питань фінансово-економічної безпеки повинні вміти протистояти таким загрозам і, тим самим, створювати відповідні умови для розвитку підприємства і його економічного зростання.

Отже, розробка та реалізація стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства за своєю суттю є елементом стратегічного управління, багатопланового, формально-поведінкового управлінського процесу, який допомагає формулювати та виконувати ефективні стратегії, що сприяють балансуванню відносин між організацією, включаючи її окремі частини, та зовнішнім середовищем, а також досягненню встановлених цілей. Необхідність підтримки стратегічної орієнтації робить процес стратегічного управління безпекою безперервним і динамічним та визначає його метою встановлення цілей, розробку і забезпечення виконання планових показників у межах підсистем безпеки, що є основою для створення основ динамічної конкурентоспроможності і життєздатності в довгостроковій перспективі.

Література

1. Барановський О. І. Фінансова безпека : [монографія] / Олександр Іванович Барановський / Інститут економічного прогнозування. – К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – Вып. 10. – 784 с. – (Серия «Библиотека финансового менеджера»).
3. Орлик О. В. Економічна безпека підприємства: властивості, стратегія та методи забезпечення / О. В. Орлик // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2 т.]. – Дніпропетровськ : «ФОРМ Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – С. 176–182.
4. Орлик О. В. Система загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання / О. В. Орлик // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. – Одеса : ОНЕУ, 2015. – Вип. 1(52). – С. 250–257.
5. Пашнюк Л. Загрози економічній безпеці підприємства та засоби їх нейтралізації / Л. Пашнюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2013. – Вип. 10(151). – С. 93–97.

Надійшла 10.03.2017; рецензент: д. е. н. Пшик Б. І.